

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΝΗΣΙΩΤΟΥ

Ἐπὶ τὸ Ξερονῆσι (*)

10 Δεκεμβρῆ 1890.

Ἦρθε, ἦρθε καὶ στὸ νησί μας τὸ πρῶτο νοῦμερο, ἦτανε τοῦ ἁγίου Νικόλα, ὁ κόσμος ἔκανε ζέφυκι, καὶ γὼ διάβαζα καὶ πάλι διάβαζα — τὸ «Ἄστου». Ἄρχισα ἀπ' τὴς ζωγραφίαις, ἐκμάρωσα τὸν Τροϊκούπη, ἀγριοκίτταξα τὸν Δελιγιάννη, ἔκαμα χάρι τὸ Ράλλη, περιεργάστηκα τὸν Καραπάνο, καὶ πέρασα τοὺς ἄλλους τρεῖς μ' ἓνα ἀπλό χαϊρέτισμα. Ἐπειτα εἶδα τὸ πρόγραμμα, τὴν «Ἠχώ», τὴν «Βουλή» μὲ τὰς ἀλατισμένους νοστιμιὰς τῆς, τὰ εἶδα ὅλα. Καὶ εἶπα, μπράβο τους, μπράβο τους! Μπράβο μου καὶ μένα ποῦ ἂν καὶ ὄχι «λόγιος», ἔκαμα ὅμως καὶ γὼ στὴν Ἀθήνα καὶ ξέρω κάτι τις ἀποατυχίῳ ἄλλας, καὶ τώρα τὸ ἀπογοεύουμαι καὶ τὸ νοιώθω.

Ἐπειτα γύρισα φύλλο καὶ διάβασα καὶ τὰς ἀγγελίαις. Κ' ἔπρεπε τὸ μάτι μου καὶ στὴν ἀγγελία τοῦ Ἱ. Κασιδιάρη. «Μωρὲ, γιὰ δεξ τὸ σκυλί, εἶπα, τί θάρρος! Νὰ βγαίνει μέσα στὴν Ἀθήνα, ποῦ ὅλος ὁ κόσμος μιλάει ἀπὸ τὴν τσελεπίδικη γλῶσσα, ποῦ οἱ κύριοι Πάλλη καὶ Κοτζιάς ντύνονται μὲ ἓνα εἶδος ἀρχαία γλαυκίδα καὶ βγαίνουνε στὰς γαζέτες καὶ φωνάζουνε πῶς εἶνε «χαρά καὶ ἐπιμετάλλων παντὸς εἰδους σφοραγῆδων καὶ ἐπικεφαλίδων» — ὁ κελός μας ὁ Κασιδιάρης νὰ σοῦ φωνάξῃ, λέει, «Γάντια, λαιμοδέτες, ποκάμισα, ὀμπρέλλες, μπαστούνια, κάλτσες, μαντίλια!» Μωρὲ γειά σου, ἀδερφε! Ἐσένα σοῦ πρέπει νὰ πάρῃς ἓνα ἀπ' τὰ μπαστούνια σου καὶ νὰ μὴν ἀφῆσῃς μήτε Κόντο, μήτε Χατζιδάκι, μήτε, μήτε, μήτε. Ἐσένα σοῦ πρέπει, ἄμα ξεκάνῃς τὰ καπέλλα σου, νὰ πῆς ἴτια στὴν Ἀκαδημία καὶ νὰ γεμίσεις τοὺς τοίχους μὲ μεγάλα γράμματα, «καπέλλα, σουράκια, ὀμπρέλλες, μαντίλια» καὶ νὰ πῆς ἀπὸ κάτου, «Ἐτῆς λέγοντάς τα τὰ ζέκαμα καὶ πλοῦτησα, στὸ 1890.» Ποῦ νὰ μπαίνουν καμμιά φορὰ οἱ καθηγητῆδες, γιὰ νὰ δείξουν τὴν κλειστή τους Ἀκαδημία σὲ κανένα ξένο, καὶ ν' ἀφρίζουν ἀπ' τὸ κηρό τους. Νὰ τὰ βλέπουν κ' οἱ ξένοι, ποῦ δὲ γελοιοῦνται ἔτῃς εὐκολα, καὶ νὰ γελοῦν κάτω ἀπ' τὸ μουστάκι τους, ποῦ θαρρῶσαν οἱ δασκάλοι καὶ οἱ «λόγιοι» τὸν Σίδηρ Κασιδιάρη ἓνα τέτοιο μπῶφο ποῦ νὰ γυρέψῃ νὰ ξεπουλήσῃ τὸ στόμα του φωνάζοντας «χειρῖδες, περιλάμια, χιτώνες, ράβδοι καὶ περινημίδες!»

Ἐνα πράγμα μονάχα νὰ πῆτε τοῦ Σίδηρ Κασιδιάρη νὰ σας πληρόνῃ διπλῶς γιὰ τὴν ἀγγελία του, ποῦ θὰ τὴν καταλαβαίνει ὅλος ὁ κόσμος, καὶ στὰ νησιά μας ἀκόμα. Καὶ νὰ μοῦ στείλῃ καὶ μένα ἓνα καλὸ μπαστούνι.

20 Δεκεμβρῆ 1890.

Ἐπὶ τὰ χίλια δὴ ποῦ διάβασα μέσα στὸ «Ἄστου», τίποτε δὲ μὲ ἔκαμε νὰ συλλογιστῶ τόσο πολὺ ὅσο ἡ ὀμιλία τοῦ Ἀντοκράτορα τῆς Γερμανίας. Τὴν διάβασα καὶ τὴν ξαναδιάβασα. Ἐτριψα τὰ μάτια μου καὶ ρώτησα, — εἶνε μαθὲ νὰ τὸ πιστέψῃ κανένας πῶς βρέθηκε κ' ἓνας βασιλεὺς νὰ φιλοσοφήσῃ; Σ' ὅλο τὸν ἄλλο κόσμον νὰ σηκώνονται ὅλα τὰ μεγαλοσάνια νὰ σοῦ ἐναντιοῦνται σὲ κάθε καινούργιο πράγμα, καὶ νὰ ξεσκίζουν τὰ ρούχα τους, σὰν δὲν περιῶ ὁ λόγος τους, καὶ στὴ Γερμανία λέει νὰ σοῦ βγαίνει ὁ μεγαλύτερος ἀρέτης νὰ σοῦ φωνάξῃ — κάτω τὴν «τύπῳ τύπτεις», φτάνει μας τὰ παλῆα, ἄς δοῦμε καὶ τὰ δικὰ μας, τὰ παραμύθια μας, τὰ τραγοῦδία μας! Μὰ αὐτὸ εἶνε, στὸ Θεὸ μου, ἀπίστευτο πράγμα! Εἶνε σὰν νὰ βλέπῃς ἀγγελάδα νὰ πετᾷ στὰ μεσοόρακα! Καὶ ὅμως πρέπει νὰνε ἀλήθεια. Ἐνας ποῦ ἔβγαλ' ἀπ' τὴν μέση ἓνα Μπισμάρι μπορεῖ θάρρο νὰ δώσῃ μιὰ κλωτζίττα καὶ σ' ἓνα πρόσφυγο!

Ὡς τόσο γυρίζει ὁ κόσμος, καὶ γυρίζοντας πάει ἐμπρός. Στὸ δρόμο του βρίσκει τὴν ἀλήθειαν, τὴν παίρνει, τὴν

φιλοδουλεῖ, τὴν κάνει νόμισμα καὶ περνᾷ ἀπὸ χέρι σὲ χέρι. Στὸ δικὸ μας τὸν τόπο ὅμως κανένας δὲν σιχθεῖ νὰ σηκώσῃ τέτοιο μάλαμα. Τὸ βλέπει ἀπὸ μακριὰ, καὶ τὸ πέρνει γιὰ πέτρα, πρόστυχο πράγμα. Περνᾷ λοιπὸν καὶ διαβαίνει εὐχαριστημένος μὲ τὸν ἑαυτὸ του, ποῦ δὲν ἐβρόμῃσε τὰ χέρια του. Περνοῦν καὶ οἱ ἄλλοι κατόπι του, καὶ δὲν τ' ἀγγίζουν κ' αὐτοὶ, γιὰ τὸ εἶπε ὁ Ἰάδης, πῶς εἶνε πρόστυχο πράγμα. Κ' ἔτῃς τελειώνουμε τὸ δρόμο μας μὲ ἀδειανὰ χέρια. Κι' ἂν τύχῃ καὶ κανένας νὰ τὸ συλλογιστῇ πῶς πρέπει νὰ γυρέψουμε τὴν ἀλήθειαν στὸ μεγάλο αὐτὸ ζήτημα, τὸ ἐκπαιδευτικὸ, ἄλλοι σ' τὴ μοιρὰ του! Τότες τί τὴν ἔχουμε τὴν ἱστορία, τὴν παροῦσα, τοὺς προγόνους. Ἐτῆς βγαίνουν κ' οἱ ἀθάνατοι πρόγονοι στὴ μέση καὶ τὸν γλυτόνουν τὸν Σίδηρ Ἰάδη. Καὶ πάμε μπρός μὲ ἀδειανὰ χέρια, καὶ μὲ πῶ ἀδειανὰ κεφάλια. Ἴσως ξέρουμε πῶς «αἰ καταλήξει; τῶν πλαγίων πτωσεων ἰασις τῆς γ' κλίσεως εἶνε βραχέϊα» δηλαδὴ ἄς ποῦμε πῶς τὸ ξέρουμε κ' αὐτὸ! Μὰ

αν έχουμε και την παιδεία που μας χρειάζεται για να ανακαλύψουμε τίποτες, κι' ας μὴν εἶνε καὶ ηλεκτρισμὸς, τὴν γὰρ πολὺ ἀμφίβολο. Αὐτὰ ἐμεῖς οἱ ρωμαῖοὶ τ' ἀφίνουμε στοὺς λαλοῦς, ποῦ ἀκοῦστηκε ἕνας νοικοκύρης νὰ κάθεται νὰ μαθαίνει πῶς δουλεύει μιὰ ἀτμομηχανή! Τὸ πολὺ μπορεῖ νὰ γείνη ἀματόρος φωτογράφος σὰν δὲν ἔχει δουλειά, ποῦ δὲ χρειάζεται νὰ σπάνη καὶ τὸ κεφάλι του. Χάσιον βρεμμένο παξιμαδάκι. Εἶνε καὶ τῆς μόδας.

Ἐτρεῖσα στὸν κερσενὸ νὰ τὰ ψάλλω τοῦ δασκάλου μας καὶ νὰ ξεσκιάσω. Δὲν τὸν ἤδρα. Τρέχω ἴσια στὸ σχολεῖο. Τὸν ἤδρα σκυμμένο μπροστὰ στὸ τραπέζι του. Μοῦπε πῶς ἄρχισε νὰ εἰσιμάζῃ ἀπὸ τὴν τὴν λόγον ποῦ θὰ μᾶς βγάλλῃ τῶν Γουὼν Ἰερρχῶν, τότες ποῦ παίρνουν καὶ δίνουν οἱ δασκάλοι στὰ μέρη μας. Σκόβω νὰ δῶ τί γράφει, καὶ βλέπω μοναχὰ τὸ «ρητὸ» τοῦ λόγον γραμμένο ἀπάνω ἀπάνω. Κι' αὐτὸ μισὸ: «Δράξασθε παιδείας» ἔλεγε μοναχὰ. Ἀνέβηκε ἀμέσως τὸ αἷμά μου. «Μωρε τί δράξασθε ξεδράξασθε, τοῦ κάνω. Ἐπαρ' αὐτὸ τὸ «Ἄστυ» καὶ διάβατε. Νά! Ἐνας Βασιληᾶς σὰς ἔβαλε τὰ γραλλιά ὅλους τοὺς δασκάλους. Κάθου καὶ σὺ καὶ περίμενε σοφία ἀπ' τὸ Σολομῶντα.»

Ἀσῆκα τὸ «Ἄστυ» στὸ γραφεῖο του κ' ἔφυγα γιὰ νὰ μὴν τὸν βλαστημήτω, γιὰτὶ ὁ καῦμένος εἶνε καλὸς, μόνον ποῦ βγάλλει κι' αὐτὸς τὰ μάτια τῶν παιδιῶν μας σὰν τοὺς ἄλλους σιντεχνίτες του, χωρὶς νὰ ξέρῃ τί κακὸ κάνει.

Ἄς ποῦμε κι' ἄλλα. Τὸ βουνὸ τοῦ Ἄη Λιά σκεπάστηκε ἀπὸ χιόνια. Αὐτὴ τῆ βδομάδα μᾶς φέρανε καὶ γουφάρια. Μὰ εἶνε βλέψεις Σαρακοστή καὶ τὰ ξεραίνουμε. Ἐτῆ τὰ ξεραίνουμε ὅλα μας.

Νησιώτης.